

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka (41 – KCJ)

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vyhrocená nespisovnost v prózách Petry Hůlové
Escalated Non-Standard Language in Works of Petra Hůlová

Miluše Němcová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Martin Janečka, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: B ČJ – NJ (7507R037, 7507R041)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Vyhrocená nespisovnost v prózách Petry Hůlové potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Kladně dne 28. 11. 2020

Miluše Němcová

Mé poděkování patří Mgr. et Mgr. Martinu Janečkovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. Dále bych ráda poděkovala všem, kteří mě při psaní bakalářské práce podporovali.

ABSTRAKT

Svou bakalářskou práci na téma Vyhrocená nespisovnost v prózách Petry Hůlové rozdělím na čtyři části. Cílem mé bakalářské práce je zkoumání problematiky užívání nespisovných výrazů v umělecké literatuře. V úvodu nejprve vysvětlím, co jsou to slohotvorní činitelé, vymezím a charakterizuji mluvenost a psanost a popíši vzájemné prolínání prvků mluvenosti a psanosti, dále se budu zabývat průnikem mluvenosti do současných uměleckých děl. Ve druhé části krátce představím současnou autorku Petru Hůlovou a její díla. Na vybraných ukázkách její prózy budu prezentovat hovorové a nespisovné prvky. Ve třetí části své práce se budu blíže věnovat průniku mluvenosti do psaného textu. Krátce se zaměřím také na internetové diskuse. V závěru práce shrnu zjištěné informace do přehledné tabulky, která bude sledovat frekvenci jednotlivých mluvenostních prvků v románu Petry Hůlové.

KLÍČOVÁ SLOVA

slohotvorní činitelé, mluvenost a psanost, Petra Hůlová, nespisovné prvky, internetové diskuse

ABSTRACT

My bachelor's thesis on the topic „Escalated Non-Standard Language in Works of Petra Hůlová“ will be divided into four parts. The aim of my bachelor's thesis is to examine the issue of using non-standard expressions in art literature. In the introduction, I will first explain what stylistic factors are, define and characterize speech and writing, and describe the intertwining of elements of speech and writing, then I will deal with the penetration of speech into contemporary works of art. In the second part, the current author Petra Hůlová and her works will be briefly introduced. Subsequently, colloquial and non-standard elements on selected examples of her prose will be presented. In the third part of my thesis more attention will be paid to the intersection of speech into the written text. I will also focus briefly on Internet discussions. At the end of my thesis the overall information will be summarized in a clear table, which will observe the frequency of individual speech elements in the works of Petra Hůlová.

KEYWORDS

Stylistic factors, eloquence and writing, Petra Hůlová, non-standard elements, internet discussions

Obsah

Úvod	7
1 Základní pojmy	9
1.1 Slohotvorní činitelé	9
1.2 Mluvenost a psanost	10
1.3 Vzájemné prolínání prvků mluvenosti a psanosti	11
1.4 Průnik mluvenosti do psané korespondence	12
1.5 Průnik mluvenosti do současných uměleckých děl	13
1.6 Současné nejfrekventovanější mluvenostní prvky	16
2 Petra Hůlová	18
2.1 O autorce	18
2.2 Literární díla	19
2.2.1 Paměť moje babičce	20
2.2.2 Přes matný sklo	21
2.2.3 Cirkus Les Mémoires	21
2.2.4 Umělohmotný třípokoj	22
2.2.5 Stanice Tajga	24
2.2.6 Strážci občanského dobra	25
2.2.7 Čechy, země zaslíbená	25
2.2.8 Macocha	26
2.2.9 Stručné dějiny Hnutí	27
2.2.10 Zlodějka mého táty	28
3 Analytická část: ukázky s nespisovnými prvky	29
3.1.1 Paměť moje babičce	29
3.1.2 Přes matný sklo	29

3.1.3	Cirkus Les Mémoires	30
3.1.4	Umělohmotný třípokoj	31
3.1.5	Strážci občanského dobra	32
3.1.6	Macocha.....	32
3.1.7	Stručné dějiny Hnutí.....	33
3.2	Komplexní charakteristika nespisovných prostředků v románech Petry Hůlové .	34
4	Internetové diskuse	37
4.1	Srovnání internetových diskusí a románů Petry Hůlové	38
	Závěr.....	39
	Seznam příloh.....	45

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je vyhocená nespisovnost v prózách Petry Hůlové. Ve své bakalářské práci se zaměřuji na průnik mluvenosti do psaného textu, zejména na průnik mluvenosti do současné české literatury.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř částí, přičemž se nejprve věnuji bližšímu vysvětlení základních stylistických pojmů, dále představím současné nejfrekventovanější mluvenostní prvky. Prvním důležitým pojmem jsou slohotvorní činitelé. Slohotvorní činitelé jsou důležitým prvkem v každém textu, každý text obsahuje kromě samotných informací obsažených v textu také mnoho mimotextových odkazů, vypovídajících třeba o osobě autora. Jedním ze slohotvorních činitelů je i mluvenost a psanost. (2008, s. 81) Mluvenost je mluvená řeč, vyznačuje se svou nepřipraveností, jistou mírou spontaneity. Mluvená řeč ihned reaguje na vzniklou situaci, většinou bývá založena na navazování kontaktu s adresátem. Charakteristickým rysem mluvenosti bývá také užívání paralingválních prostředků provázejících samotnou řeč, mezi které patří tempo projevu, síla a výška hlasu, důraz, melodie hlasu, intonace, řečnická pauza. Další prostředky, které se podílí na celkovém vyznění mluvené řeči, jsou prostředky extralingvální, mimojazykové. Mezi tyto prostředky řadíme mimiku, gestikulaci, oční kontakt, proxemiku či posturiku. Psanost označuje psané texty, vyznačuje se jistou mírou připravenosti, není již tak aktuální jako mluvenost, bývá více oficiální, závazná. I psanou řeč mohou, stejně jako řeč mluvenou, doprovázet různé grafické paralingvální prostředky. Mezi nejvýznamnější grafické prostředky patří velikost písma, druh a barva písma, různé podtrhávání či podbarvování textu, doplnění textu ilustracemi, členění textu na odstavce či zvýraznění některých slov.

Různé mluvenostní prvky mají dlouhodobě tendenci pronikat do písemné podoby textu a ovlivňovat jej. Při tvorbě své práce jsem si pokládala otázku „Jak se v psané komunikaci dnes uplatňuje nespisovná čeština a co do ní vnáší?“ V současné době se jedná o poměrně rozšiřující se fenomén. Nespisovná čeština se užívá den co den v běžné elektronické komunikaci, soukromé korespondenci a postupně se přenáší i do beletrie. S nástupem nových elektronických médií a technologií se více simuluje rozhovor tváří v tvář, dochází tak k mnohem uvolněnější a spontánnější komunikaci, norma psaní se od normy mluvení již tak přísně nerozlišuje. V krásné literatuře je mluvenost a odklon od neutrálního vyjádření

považována za tzv. fokalizaci, autorskou hru s hlediskem postav i samotného vypravěče, nespisovnost zde utváří jakousi kulisu samotnému ději knihy. Jednou z nejvýraznějších současných českých autorek využívající ve svých dílech nespisovnost je Petra Hůlová. V české literatuře však není sama, nespisovnost pro dotváření atmosféry díla používá i například Jáchym Topol, Ivan Landsmann a mnoho dalších současných autorů.

Mluvená čeština je také typická pro rozhovory a články v ne odborných časopisech. V současné době se mluvená nespisovná čeština výrazně uplatňuje také v reklamách, reklamy využívají expresivní, tvrdý, až vulgární jazyk. Jak na tomto výčtu můžeme vidět, tak mluvenost v současné době významně ovlivňuje psanou stránku našeho jazyka. Proto je velmi důležité se této problematice více věnovat a pokusit se ji nějakým způsobem blíže popsat.

Ve druhé části práce se budu blíže věnovat současné české autorce Petře Hůlové. Petra Hůlová je velmi kontroverzní postavou české literární scény. Jak čtenáři, tak literárními kritiky jsou její díla přijímána velmi odlišně. Autorka se ve svých dílech povětšinou věnuje značně citlivým a tabuizovaným tématům. Pro její literární jazyk jsou typické vulgarismy, slangové výrazy, nespisovné koncovky a další mluvenostní prvky. Romány této autorky detailněji popíšu a budu se na nich snažit poukázat na další mluvenostní prvky.

Ve třetí části své práce se budu zabývat analýzou pronikání mluvenosti do psaného textu. Na vybraných ukázkách z románů Petry Hůlové ukážu využití nespisovnosti a mluvenostních prvků k dotváření prostředí díla. V závěru této části ještě jednou shrnu a blíže popíši autorkou nejvíce užívané nespisovné a mluvenostní prvky.

Ve čtvrté části se krátce věnuji mluvenosti v internetových diskusích, kde je tento průnik do psaného textu asi nejzřetelnější. Krátce potom srovnám mluvenostní rysy u Hůlové a mluvenostní rysy na internetových diskusích.

1 Základní pojmy

1.1 Slohotvorní činitelé

Slohotvorní činitelé jsou souhrnem komunikačních podmínek v jedinečné komunikační situaci. Všem okolnostem a vlivům, které usměrňují výběr výrazových prostředků a ovlivňují výsledný styl komunikátu, říkáme stylotvorné faktory neboli slohotvorní činitelé. V procesu jazykové komunikace stojí na jedné straně mluvčí a na straně druhé stojí osoba posluchače, mezi těmito osobami probíhá ústní nebo písemná jazyková komunikace, výsledkem takovéto komunikace jsou komunikáty různých stylů. Vliv na jazykovou komunikaci mají kromě zamýšleného cíle, funkce, obou aktérů i další podmínky, v nichž komunikace probíhá. Slohotvorní činitelé určují celkový výběr výrazových prostředků a ovlivňují výsledný styl komunikátu. Slohotvorným činitelům ve svých dílech věnovala pozornost většina předních českých lingvistů, jako byli F. Trávníček, J. V. Bečka, K. Hausenblas, A. Jedlička, J. Hubáček, M. Jelínek nebo M. Čechová.

Slohotvorné činitele můžeme rozdělit na subjektivní a objektivní. (Čechová, 2008, s. 76) Subjektivní slohotvorní činitelé jsou spjati s původcem komunikátu, také se jim jinak říká činitelé individuální. Objektivní slohotvorní činitelé plynou ze všeho, čím je původce obklopen, co jeho projev podmiňuje, usměrňuje a doprovází, jedná se o odraz objektivních okolností.

Subjektivní slohotvorní činitelé vycházejí z komunikujícího subjektu. Při výrazném působení činitelů modifikujících vlastní styl komunikanta se jedná o specifický autorský styl, proto se tyto činitelé někdy označují také jako individuální. Mezi nejvýraznější subjektivní slohotvorné činitele se řadí intelektuální a rozumová vyspělost komunikanta, znalost (ovládání) kódu komunikace, životní zkušenosti, kulturní a společenský rozhled, úroveň všeobecného a odborného vzdělání, schopnost metajazykového myšlení a jazyková uvědomělost, znalost tématu jazykové komunikace a vztah k obsahu, zaměstnání a zařazení komunikanta k určité sociální skupině, povahové a mentální vlastnosti komunikanta, jeho momentální psychický a fyzický stav, připravenost ke komunikaci, vlastnosti související s věkem a pohlavím komunikanta, vztah k adresátovi, osobní sklony, záliby a zvyklosti komunikanta. Jeden činitel často podmiňuje působení činitele dalšího.

Objektivní slohotvorní činitele stojí mimo subjekt. Jako nejzávažnější slohotvorný činitel objektivní bývá v naší stylistice už tradičně označována základní funkce komunikátu. Dalším důležitým činitelem je ráz komunikátu, který bezprostředně plyne z cíle a funkce zamýšlené komunikace. Ráz komunikátu může být veřejný nebo soukromý. Mezi objektivní slohotvorné činitele se řadí také situace a prostředí, ve kterém komunikace probíhá. Za zmínku stojí také charakter adresáta. Komunikace bude odlišná, je-li adresát známý nebo je-li adresát neznámý, anonymní. Do skupiny objektivních slohotvorných činitelů patří i užitá forma komunikátu, kde se rozlišuje zejména mluvená a psaná forma komunikace. S užitou formou souvisí míra připravenosti komunikace, u písemné formy se zpravidla jedná o komunikaci předem připravenou, naopak forma mluvená je nejčastěji předem nepřipravená, spontánní. Jako poslední objektivní slohotvorné činitele můžeme jmenovat užitý kód jazykové komunikace a v neposlední řadě i téma komunikátu.

1.2 Mluvenost a psanost

Dvojici protilehlých lingvistických pojmů mluvenost a psanost, nebo také mluvení a psaní, lze považovat za dvě rozdílné kulturní techniky a sociální aktivity. V dosavadní kulturní historii řeči a písma můžeme identifikovat významné fáze oddělené několika mezníky, těmi jsou: orální kultura, vynález písma, vynález knihtisku, audiovizuální média a počítačová gramotnost. Podle Světlý Čmejrkové (2011, s. 20) si lze vzájemné ovlivňování psanosti a mluvenosti představit v následující vývojové posloupnosti: 1. Psanost se konstituuje tak, že se postupně osvobozuje od mluvenosti. 2. Mluvenost se postupně dostává pod vliv psanosti. 3. Psanost se v některých svých současných podobách a projevech vrací pod vliv mluvenosti.

Základními rysy ¹psaného textu jsou monolog, spisovnost, interpunkce, kondenzace, nominalizace, pasivum, komplexnější syntaktické struktury, určitost, explicitnost, komplexnost, organizovanost, uspořádanost, složitější tematika, připravenost, formálnost, dominantní je zde orientace na obsah. Za základní rysy mluveného textu se potom považují dialog, nespisovnost, parajazykové a mimojazykové prostředky, opakování, frekvence deiktik, osobních a ukazovacích zájmen, vycpávkových výrazů, koordinace, neúplná

---

¹ Rysy připisované v lingvistických analýzách psanému a mluvenému textu shrnula J. Hoffmannová (1992a)

realizace syntaktických konstrukcí, neurčitost, fragmentárnost, neorganizovanost, emotivnost, jednodušší tematika, nepřipravenost, spontánnost a neformálnost.

Mluvenou řečí se mohou realizovat různé funkce. Za prvé se může jednat o převod z psaného textu, zde jsou odchylky od noremních požadavků považovány za chyby, toleruje se však jistá míra přeráknutí. Uplatňuje se ortoepie, spisovná výslovnost. Dále mohou mluvené komunikáty sloužit k výstavbě textu mimosituačního, v takovéto komunikaci je mluvčí i posluchač v čase i místě přítomen, i zde ještě převažuje spisovné vyjadřování, bývá kompozičně složitější, delší vypravování bývá poměrně obtížné. K takovéto komunikaci dochází například při pedagogickém procesu. Dále může zastávat mluvená řeč funkci svými obsahy jako součást literárního díla. Dialogy jednajících postav jsou nezřídka nespisovné. Autorské pásmo bývá psáno výhradně spisovným jazykem. Nejčastější funkcí mluvené řeči je řeč běžně využívaná v dialozích, tato řeč je bezprostřední, dialogická, odpovídá aktuální situaci a reaguje na ni. Jazyková složka bývá nahrazována využíváním neverbálního vyjadřování, jako jsou mimika a gestikulace, a doprovodnými vyjadřovacími prostředky, za něž považujeme tělesnou blízkost komunikujících partnerů či řeč těla.

Evidentní rozdíl mezi mluveností a psaností (tedy rozdíl mezi užíváním hlasu a užíváním písma jako soustavy konvencionalizovaných grafických značek) je doprovázen dalšími rozdíly. Mediální mluvené texty se často svou podobou přibližují k textům psaným, naopak některé psané texty svou výstavbou odpovídají spíše mluvenému a neformálnímu vyjadřování. Rozšíření prostoru pro psanou neformální veřejnou komunikaci, které přinesl internet a s ním vznikající sociální sítě, mělo na tuto situaci výrazný vliv.

1.3 Vzájemné prolínání prvků mluvenosti a psanosti

Psanost a mluvenost bývají v české lingvistice spojovány s jazykovými varietami: psaná forma se spisovným jazykem, mluvená pak s různými nespisovnými varietami. Problémem vztahu mluvenosti a psanosti a jejich vzájemným prolínáním se zabývala už Pražská škola, hlavní přínos v této problematice přinesly hlavně práce Josefa Vachka.

Lingvisté zabývající se analýzou veřejného dorozumívání konstatují, že tendence ke konverzacionalizaci veřejného diskurzu, zejména v médiích, s neformálností a pseudointimitou v určitých oblastech psaného jazyka (reklama, email aj.) povede k přehodnocení vztahu mezi mluveností a psaností. Uvolňují se totiž i zvyklosti psaného

vyjadřování a zdrojem tohoto uvolňování může být právě snaha zachytit, naznačit či simulovat zmíněnou neformálnost a pseudointimitu (Urbanová, 2003).

Většina textů se pohybuje na pomezí mluvenosti a psanosti, málokterý text je „čistý“. Proto někteří autoři (Tannenová, 1982, cit. z Chromý, 2006) mluví o kontinuu, kde se obě modalities kříží, o „psané mluvenosti“ a „mluvené psanosti“. K mluvené psanosti řadí potom osobní dopisy a psané vzkazy.

Některé rysy textů mluvených se dokonce přenášejí do textů psaných a naopak (např. opakování jako typický jev mluveného textu se vyskytuje i v textu psaném, užívá se však s jistým záměrem). K výraznému prolínání prvků mluvenosti a psanosti dochází kvůli obrovskému rozvoji moderních technologií a elektronické komunikace. Toto prolínání lze nejlépe vidět na chatové konverzaci, kde chat na jedné straně nahrazuje běžnou mluvenou komunikaci „face to face“ a na straně druhé se jedná o psaný záznam. Chatová konverzace má mnoho rysů mluvené komunikace, jako jsou spontánnost, důvěrnost, intimita. Pomocí emotikon se dá také velmi dobře vyjádřit emocionálnost. Dochází však i k opačnému prolínání prvků, totiž pronikání spisovných prvků primárně psaných do mluvenosti. Tyto prvky plní různé funkce, např. ironizující aktualizace, stylizace vyššího konverzačního stylu apod. V dnešní době se objevuje tendence nevidět jazykové jevy a jejich charakteristiky v jasných protikladech, ale spojitě, ve vzájemném prolínání a vzájemné hře (Müllerová, 1996, s. 303–308).

1.4 Průnik mluvenosti do psané korespondence

Spisovná čeština je v psané komunikaci dosud vnímána jako náležitá, nachází se kupříkladu v odborné a vědecké literatuře, v právnických textech, v administrativních písemnostech, ve zpravodajství a ve většině publicistických textech a v části současné beletrie. Nespisovná čeština oproti tomu značí jistý odklon od spisovné češtiny, v psané komunikaci značí neformální a blízký vztah pisatele a adresáta. Zdeňka Hladká se detailně věnovala analýzám soukromé korespondence (2005, s. 17) Soukromou korespondenci označila za blízkou konverzačnímu stylu běžné mluvy. Jistou podobnost spatřovala v přátelském neformálním vztahu jejich účastníků, v neoficiálnosti projevu, ve skryté dialogičnosti, v upřednostnění kontaktní funkce a v relativní volnosti výběru jazykových

prostředků. Ve svých analýzách také odhalila tendenci vzrůstajícího pronikání nespisovných prostředků a s tím související mluveností.

1.5 Průnik mluvenosti do současných uměleckých děl

Sféru literární komunikace vystihla ve svém článku Jana Hoffmannová (2016, s. 396): Literární texty představují oblast komunikace, u které se – v dřívějších dobách nepoměrně více než dnes – zdůrazňovala určitá výlučnost, exkluzivnost, na rozdíl od všech ostatních komunikačních sfér tu dominuje funkce estetická (i když v kombinaci s dalšími funkcemi). Emocionální působení je zprostředkováno nejen obsahovou stránkou a sdělovanými myšlenkami, ale i formou, jazykem, stylem. Je to oblast rozkročená mezi komunikací veřejnou a privátní, psanou a mluvenou, dialogickou a monologickou. Komunikace v této sféře je mimořádně variabilní a podléhá asi nejméně komunikačním a stylovým normám, jimiž se řídí komunikace v jiných sférách. Výrazně se tu uplatňuje individualita autora i recipienta, záměrná otevřenost sdělení nejrůznějším interpretacím, „nedourčenost“, implicitnost vyjadřování umožňující značný rozptyl při interpretaci smyslu sdělení, zapojování individuálních konotací a asociací.

Promluvy postav v literárních dílech jsou do značné míry ovlivněny spontánními mluvenými projevy a jsou tedy založeny na mluvené češtině. V přímé řeči postav nacházíme kromě obecné češtiny i slangu a místní nářečí. Používají se četné expresivní výrazy, vulgarismy, ve starší literatuře objevujeme množství germanismů, v současné literatuře zase velké množství anglicismů. Mluvenost se dotýká nejenom lexikologie, ale i například tvarosloví, kde rozdíl spočívá v dichotomii spisovnost vs. nespisovnost, přičemž do nespisovného patří všechna nářečí (česká i moravská). I syntax je dotčena mluveností, na jedné straně stojí málo členěný řečový proud vznikající volným přiřazováním syntaktických jednotek a na druhé straně existuje fragmentárnost, úsečnost, implicitnost a neurčitost. U řady autorů je mluvenost typicky zprostředkována pomocí „hospodských keců“, vyprávění blížících se stylu Bohumila Hrabala. (Hoffmannová, 2016, s. 402) Tento styl můžeme najít u Emila Hakla, který mluvenost staví na náhodně zaslechnutých dialozích, např. v pražském metru. Z dalších autorů jmenuji Petra Šabacha, Ondřeje Horáka, Ivana Landsmanna či Jiřího Hájička.

Používáním mluvenosti v dialozích se autoři snaží o autentické kopírování mluveného projevu. Snaží se o zachycení mluvenosti včetně přeráknutí, anakolutů, polykání hlásek při ledabylé výslovnosti, užívání nespisovných koncovek a hovorových slov, vysokou frekvenci neurčitých a pseudoukazovacích zájmen nebo vycpávkových výrazů. Typická je také snaha o zachycení chaotické výstavby textu.

V současné době autoři také s oblibou reflektují moderní možnosti elektronické komunikace. Texty současných autorů jsou plné e-mailů, SMS, citátů z internetových diskusí, úryvků z chatových zpráv. K tomuto vyhraněnému stylu patří i svérázný pravopis většinou ignorující velká písmena či interpunkci, velké množství zkratk a anglicismů, hra s grafikou. Jako asi nejvýraznější dílo tohoto typu se jeví kniha *Fejsbuk (2012)* od Ondřeje Hejmy.

Někteří současní autoři se ve svých prozaických textech snaží více či méně výrazně modelovat současnou mluvenou češtinu. Podle Jany Hoffmannové (2011) k tomu využívají především těchto rysů: Autoři velmi často užívají některých dominantních znaků obecné češtiny (frekventované tvary: *pěknej kluk, pěkný holky, s pěknýma holkama*, méně často *-ej-* a *-í-* v základech slov: *lítat, tejdén*, výraz *prej* jako signál reprodukce cizí řeči, redukce v zakončení slovesných tvarů: *dělaj, myslej, jedem, řek, přived*, tvar *bysme*, změny kvantity samohlásek: *musim, sedim, s tim velkym, vzádu, dozádu*, protetické *v-*: *vo co de*, zápis některých slov v souladu s běžnou výslovností, se zjednodušováním souhláskových skupin, tj. *sem, seš/si, sou, dyť, dyš, dycky, ňákej, kerej, příde*). Velmi výrazným rysem je také užívání nespisovných, expresivních a slangových lexikálních prostředků (mezi nejčastější patří *furt, holt*) včetně vulgarismů. Příznačné bývají i postupy mluvené syntaxe jako volné přiřazování syntaktických jednotek s neurčitými hranicemi, nepřehledné vkládání vsuvek, opravy, opakování, eliptičnost a fragmentárnost, prokládání řeči nefunkčními ukazovacími a neurčitými zájmeny, některé typické konstrukce jako *Sem nemoh...*, *Si vymejšlí, A děti sou kde?*, *vono mít děti není legrace*. Hojně se vyskytují i kontaktné prostředky, zejména částice (*jo, no, teda, né, hele*). V neposlední řadě autoři užívají vycpávky, zejména *ty* v současné době nejoblíbenější (*jako, fakt, dost*).

Mluvenost můžeme do jisté míry objevit téměř u všech současných spisovatelů. Ve výraznější míře ji používá Jiří Hájiček, Emil Hakl, Jan Balabán, Marian Pallo, Václav

Kahuda, Jan Vrak, Radka Denemarková, Františka Jirousová, Petra Procházková, Kateřina Tučková, Věra Nosková, Svatava Antošová či Michal Viewegh.

Mluvenost však neproniká jen do současné prózy, ale objevit ji můžeme i v současné poezii. Literární vědec Karel Piorecký ve své stati (2009) rozlišuje dvě obecné linie současné české poezie. „Autoři první linie chápou poezii jako útočiště, do něhož se jazyk může uchýlit a vyhnout se tak riziku zplanění, devaluaci, agresivitě současného světa a dravosti mediální kultury, demonstrují důvěru v básnické slovo, které v jejich pojetí neztratilo nic ze své jedinečnosti a vznešenosti, vytvářejí iluzi ideálního, střídavého, koncentrovaného jazyka.“ Do této skupiny můžeme zařadit básníky V. Fischerovou, I. Wernische, P. Hrušku nebo P. Borkovce a mnoho dalších. „Do druhé linie patří básníci chápající poezii jako útok, tradiční prostředky básnického jazyka vnímají jako nepatřičné, obrazejí se raději k pseudoinsitnímu výrazu, k mystifikačním postupům či k postmoderní hře, ostře kritizují tradiční pojetí básnického jazyka, který se v textu pragmatické a stále vulgárnější mediální komunikace jeví jako nepatřičný, či dokonce směšný, jazyk své poezie záměrně stlačují dolů na úroveň pseudoinsitního veršování.“ K této linii patří brněnský básník Karel Škrabal.

Mluvenost se samozřejmě projevuje i v dramatech. S dramatem souvisí mluvenost již od antiky. Herci a herečky se na jevišti snaží o věrnou nápodobu běžného dialogu, běžné situace a k tomu využívají prostředků typických mluvených projevů. Do dramatických her pronikají i mimojazykové prostředky. Ze současných českých dramatiků pracují s mluveným jazykem např. Jiří Pokorný a Marek Horoščák.

Podle Karla Hausenblase (1969) dochází k pronikání mluvenosti do slovesného umění zejména po 1. světové válce. Toto pronikání lze sledovat zejména ve čtyřech tendencích: Především se jedná o odklon spisovné základny od knižnosti a posun k hovorovosti. Další tendencí je výraznější delimitace spisovných prostředků slohově neutrálních a slohově příznakových. Častější a větší je i uplatnění obecné češtiny, nejen v řeči postav, ale i v řeči vypravěče. Poslední výraznou tendencí je rozšiřování záběrů slovní zásoby literátů o další slangy, hantýrky i argot.

1.6 Současné nejfrekventovanější mluvenostní prvky

Ležérnost, či jistá nedbalost, je typickým rysem fonetické stránky mluvených textů. Fonetická stránka řeči se v psaných mluvených textech vyskytuje ze všech jazykových rovin asi nejméně. Nejčastěji jsou tyto jevy užívány záměrně při snaze o nápodobu mluvenosti. Mezi nejvýznamnější a zároveň nejrušivější rysy patří krácení vysokých artikulačně náročnějších vokálů *ú/ů* a *í* (*prosim, nevím, knoflik, tvuj, uplně...*). Velmi často se také zjednodušuje výslovnost *i* a *j* na konci slov (*vypi to, uži si to*). Zjednodušená výslovnost konsonantů se projevuje nejvíce při jejich spojování, dochází k vypouštění některé hlásky (*prázniny, dešník, šveska*). Běžně dochází také k vypouštění hlásky *j* před následující souhláskou (*méno, du, sem*). Dalším významným prvkem je výslovnost protetického *v-* (*vokno, vobličej, vovlivnil*).

Tvarosloví mluvených textů je velmi specifické. V dnešní mluvené češtině používají mluvčí v podmiňovacím způsobu spíše nespisovné tvary *bysme* (*abysme, kdybysme*, namísto spisovného tvaru *bychom* (*abychom, kdybychom*). Mnoho mluvčích ve svých projevech užívá tvar *bysem*, kterým expresivně stylizuje vlastní identitu. V současnosti je stále více se objevujícím rysem porušení shody neutra v plurálu (*podej mi ty jablka, pravidla by se měly dodržovat*). Do mluvených textů proniká v instrumentálu substantiv nespisovné zakončení *-ama/-ma* (*mezi staršíma lidma, pod všema těma holkama*). Velkou frekvencí užití získávají v mluveném textu zájmena (*ten, tento, takový, nějaký*).

Z hlediska morfologie ještě uvedu dva další jevy nestandardní povahy. V první řadě jím je používání *jakoby*, na místě, kde je vhodné použít spíše *jako* + kondicionálové *by*. Výraz *jakoby* podle *Slovníku spisovné češtiny* (2004, s. 117) představuje spojku podřadicí srovnávací s významovým odstínem zdánlivosti nebo předstírání. Janečka (2018, s. 134) popisuje, jak odlišit, ve kterých případech je adekvátní psát *jakoby* a kdy *jako by*, využívá k tomu např. i pomůcku v podobě opisné konstrukce *s jako kdyby* (*Tvářil se, jako by ho přejeli. – Tvářil se, jako kdyby ho přejeli.*). Dále podotýká, že chybné užívání tvaru *jakoby* na místě *jako by* je typické především pro styl prostěsdělovací a v menší míře i styl publicistický a odborný. Dalším nestandardním jevem jsou dlouhé tvary zájmen *ní, jí, vaší, naší* tam, kde má být v akuzativu užit krátký tvar. Vliv na vokalickou kvantitu zájmen je

podle Janečky (2017, s. 357) potenciálně možné přiznat snaze uživatelů jazyka vyrovnat pádový systém.

Z hlediska lexikální stránky jsou z mluvenostních prvků typických pro psané texty nejméně zastoupeny hovorové výrazy, univerbizované výrazy, expresivní výrazy, inherentní expresivní výrazy (zejména kladně zabarvená slova, deminutiva, dětská slova, hypokoristika, záporně zabarvená slova, zhrubělá, hanlivá a vulgární slova), adherentní expresivní výrazy, intenzifikující a hodnotící výrazy a cizí a přejatá slova.

Müllerová (1994 b) řadí k nejčastějším syntaktickým jevům a prostředkům mluvených textů např. nedokončování syntaktických konstrukcí (*tak to si můžeš myslet že to*), omezený repertoár spojek (*že, jak, když, ale, relativum co, tak*), vyjadřování sledu událostí stereotypním napojováním syntaktických jednotek spojkou *a* (*to vytápění nebylo takový a vona jednou zašla do hospody za nim, no a von měl taky trošku upito*) deiktické prostředky (*tak to byla osudová tadleta cesta tou tramvají ten večer*), citace cizí i vlastní řeči (*a vona slečno už vám to jede*), ustálené konstrukce nabývající v některých případech povahy frazémů (*nebejt toho tak by se z toho byla nevyhrabala*). Syntaktická stránka mluvenostních textů je tedy velmi odlišná od běžného psaného textu. Olga Müllerová této problematice věnovala celou publikaci *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba* (1994).

2 Petra Hůlová

2.1 O autorce

Petra Hůlová je jednou z nejvýraznějších prozaiček současnosti. Autorka se narodila 12. července 1979 v Praze do umělecké a novinářské rodiny. Petra Hůlová složila maturitu na gymnáziu a poté se neúspěšně pokusila vystudovat Fakultu sociálních věd Univerzity Karlovy. Později začala studovat na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy kulturologii a dále i mongolistiku.

Mongolsko autorku velmi přitahuje, v letech 2000 až 2001 zde dokonce pobývala. Do prostředí Mongolska je taktéž situován děj jejího prvního románu *Paměť mojí babičce*. Autorka pobývala i ve Spojených státech amerických, kam zasadila děj svého románu *Cirkus Les Mémoires*. Krátkou dobu pobývala autorka také v Rusku. Od roku 2007 pravidelně píše pro časopis Respekt, přispívá do rubriky Spisovatelé o knihách. Své recenze a články publikovala v časopisech Reflex, Týden, v Literárních a Divadelních novinách a mnoha dalších.

Autorka je taktéž politicky činná, je členkou Strany zelených². V roce 2013 ve volbách kandidovala za Stranu zelených do Poslanecké sněmovny, strana se však do Sněmovny nedostala. V současné době žije spisovatelka v Praze, je rozvedená a má 3 děti.

Autorce se přezdívá Topol v sukni. Oba autoři, Petra Hůlová i Jáchym Topol, mají mnoho společného. Oba záměrně pracují s polohami jako je vulgárnost, obscénnost, hravost textu a hra s jazykovými prostředky, pluralita, otevřenost. Taktéž se zabývají stejnými tématy, jak můžeme vidět například u románu Petry Hůlové *Stanice Tajga* a novely Jáchyma Topola *Chladnou zemí*. U obou autorů můžeme spatřovat společné rysy v práci s jazykem a textem vyjádřené podobnými prostředky. Oba autoři také nesou určité znaky tzv. postmoderního období v literatuře.

Za svou tvorbu obdržela autorka několik ocenění. Názory kritiků na její tvorbu však nejsou jednotné a značně se liší. Tento problém přesně vystihl Petr A. Bílek: „Z hlediska autorského obrazu bychom asi v současné české literatuře mezi zavedenými autory pracně

---

² <https://domaci.ihned.cz/c1-60644490-petra-hulova-predcasne-volby-poslanecka-snemovna-strana-zelenych-nemam-iluze-o-politice>.

hledali spisovatele, který má kontroverznější pozici než Petra Hůlová. Zatímco u valné části ostatních spisovatelů lze dosti dobře naformulovat, jak je vnímá kritika, u Petry Hůlové platí pravidlo, že co kritik, to jiný názor. Nejen na jednotlivé prózy, ale i celkové směřování její kariéry a pozici, kterou v české literatuře zaujímá.“³

2.2 Literární díla

Knihy Petry Hůlové vydává nakladatelství Torst. Prvotinou Petry Hůlové je román *Paměť mojí babičce* vydaný v roce 2002. Za tuto knihu obdržela autorka cenu Magnesia Litera v kategorii Objev roku, tato kniha také zvítězila v anketě Lidových novin Kniha roku. Jako další vydala Petra Hůlová knihu *Přes matný sklo*, kniha vyšla roku 2004 a kritiky nebyla přijata příliš kladně, Hůlové bylo vyčítáno snížení kvality oproti její prvotině. V roce 2005 vydala autorka knihu *Cirkus Les Mémoires* a o rok později, v roce 2006 román *Umělohmotný třípokoj*, za který obdržela Cenu Jiřího Ortena. Dosud poslední ocenění, Cenu Josefa Škvoreckého získala autorka za knihu *Stanice Tajga* (2008). Následovaly knihy *Strážci občanského dobra* (2010), *Čechy, země zaslíbená* (2012), *Macocha* (2014), *Stručné dějiny Hnutí* (2018) a *Zlodějka mého táty* (2019).

Autorka taktéž přispěla svými eseji k vydání knihy *Nástup Východu?* a cestopisem do knihy *Kde nejste doma*. Petra Hůlová zdramatizovala román Iana Mc Ewana *Betonová zahrada*, premiéra proběhla 30. ledna 2016 ve Švandově divadle v Praze.⁴

Texty Petry Hůlové odráží osobitost autorky, přináší výpověď o současné literární generaci. V jejích dílech se objevuje přehnaná autorská tvořivost a reakce na vyčerpanost moderní literatury a jejího jazyka.

Autorčiny knihy jsou překládány do mnoha jazyků, jako jsou angličtina, němčina, polština, italština, francouzština, nizozemština a maďarština.

Literární teoretici rozdělují tvorbu Petry Hůlové do dvou výraznějších skupin. Do první linie přiřazují knihy, jejichž příběh se odehrává v cizokrajném prostředí. K této skupině se řadí například romány *Paměť mojí babičce*, *Cirkus Les Mémoires* nebo *Stanice Tajga*. Čtenář

---

³ Bílek, Petr A. pro týdeník Respekt, <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/13/anatomie-upenliveho-zvastu>

⁴ Recenze Martiny Feltlové, <https://vltava.rozhlas.cz/hororova-atmosfera-a-eroticke-dusno-betonova-zahrada-iana-mcewana-podle-petry-5105244>

má tak díky autorce možnost nahlédnout do trochu jiného světa a lépe poznat kulturní specifika daného národa. Ke druhé linii patří tituly zaměřující se na české blíže neurčené prostředí, děj je zde upozaděn a v popředí stojí zejména vyjadřovací jazykové prostředky. K této skupině se dají zařadit například díla *Přes matný sklo*, *Umělohmotný třípokoj* a *Strážci občanského dobra*.

2.2.1 Paměť mojí babičce

Knihy *Paměť mojí babičce* je autorčinou prvotinou. Toto dílo bylo velmi úspěšné a kritiky oceňované.

Příběh se odehrává v Mongolsku v současné době. Hlavními postavami je pět žen z mongolské rodiny, představující zde tři věkové generace – Dzaja, Nara, Ojuna, Alta a Dolgorma. Každá z pěti žen postupně vypráví o svém životě, jsou zde vidět generační rozdíly. Jako velmi výrazný kontrast zde působí tradiční mongolský způsob života a běžný život ve městě. Tento zajímavý protiklad lze velmi dobře spatřit na městské řeči a řeči venkovské. Zatímco řeč městská je neutrální, v řeči venkovské se objevuje velké množství mongolských výrazů. Důvodem je propojení mongolských výrazů s běžným každodenním životem v mongolské stepi, nastínění mongolské kultury a jejich starých tradic a zvyků.

Jazyk všech žen je nespisovný, autorka se zde tímto prvkem snažila zachovat ráz běžné každodenní mluvy. Text je psán převážně jednoduchými větami, nacházejí-li se v knize delší souvětí jsou často velmi zamotaná a nesrozumitelná. Tato souvětí můžeme najít zejména v částech popisujících každodenní život ve stepi. Jako velmi výrazný jazykový prostředek románu se jeví přítomnost mongolských výrazů, jejich význam není v knize vysvětlen, vyplývá však z kontextu.

Autorka v tomto románu z nespisovných prostředků užívala nejvíce nespisovného zakončení adjektiv (např. spisovná koncovka *-é* je nahrazena nespisovnou, příznačně mluvenou koncovkou *-ý*, spisovná koncovka *-ý* je nahrazena výrazně expresivní koncovkou *-ej*), redukování slovesných tvarů (v koncovkách sloves vypouští slabičné *l*), výrazné je také užití protetického *v-*.

2.2.2 Přes matný sklo

Kniha *Přes matný sklo* je autorčinou druhou prózou. V této útlé novelové knížce autorka ponechává větší prostor i dějové linii. Tématem je krize komunikace a mezilidských vztahů celkově, lidská samota, neupřímnost k sobě samému. Hlavními postavami jsou zde stárnoucí žena a její třicetiletý syn Ondřej. Hlavní postavy prostřednictvím různých asociací vzpomínají na svůj život. Čtenář musí dávat při čtení pozor, protože vzpomínky nejsou chronologicky řazeny, musí si je tedy při četbě seřadit sám. Děj knihy se nikam neposouvá. „Čtenář může sledovat odlišný pohled muže a ženy na svět a také na střet názorů dvou generací. Stejně jako *Paměť mojí babičce* i tato kniha je výrazná užitím neformálního jazyka. Používání obecné češtiny dodává vyprávění dojem autentičnosti. Postavy vůbec nevedou dialogy, vše se odehrává v úvahách a vzpomínkách.“⁵

Kniha je psána obecnou češtinou, jak je patrné již z názvu knihy. Petra Hůlová se přes použití obecné češtiny snaží o větší autentičnost děje a o hlubší vtažení čtenáře do knihy. Stejně jako u svých dalších knih používá i zde Petra Hůlová výrazné hry s jazykem. Kniha je bohatá na různá přirovnání, citáty, životní moudra. Jako velmi zajímavé také vyznívá to, že se syn Ondřej i jeho matka vyjadřují úplně stejně, a tak je někdy těžké vyznat se v jejich promluvách.

Nejvýraznějšími nespisovnými prostředky, které autorka v této knize užívá, jsou nespisovná zakončení adjektiv (*-í* místo *-é*, *-ej* místo *-í*), redukování slovesných koncovek, nespisovné zakončení substantiv v instrumentálu koncovkou *-ma*, časté užívání hovorových slov. V knize se také vyskytuje celá řada řečnických otázek, díky kterým může čtenář nahlížet do podvědomí postav. Dále zde můžeme najít řadu univerbizovaných hovorových pojmenování, obrazných přirovnání. Krácení samohlásek je dalším z řady výrazných nespisovných jevů značících mluvenost.

2.2.3 Cirkus Les Mémoires

Tento román zpracovává téma přistěhovalectví, opětovně zde sledujeme několik generací exulantů. Děj knihy se odehrává v New Yorku, v Praze a v neurčitém blíže

---

⁵ Ljubková Marta (2004) v recenzi pro iLiteratura.cz

nespecifikovaném východním státě. Oproti jiným knihám Petry Hůlové jsou zde vyprávěny tři příběhy najednou a autorka mezi nimi volně přechází.

Tereza Žáčková knihu ve své recenzi (2005) hodnotí takto: „Kdyby Cirkus Les Mémoires vyšel jako první, asi by vzbudil – přinejmenším u části čtenářů – nadšení. Petra Hůlová má osobitý styl, velmi dobře ví, jak zacházet se slovem, její obecná čeština, důsledná ve všech partech, je dokonalou nápodobou mluveného jazyka, včetně rychlého střídání spisovných a nespisovných prvků v řeči, ať už se jedná o slova nebo jejich stavbu, či vsouvání cizojazyčných výrazů („Taxikář mu z kufru vyhodil batoh a prohodil take care, což nemělo co dělat s péčí ani starostma, ale Ramid byl stejně rád.“), i když na ně není kladen takový důraz, jako v prvotině *Paměť mojí babičce*.“

Kromě jazykových prostředků, jinak již typických pro Petru Hůlovou, se zde vyskytují mnohé geografické názvy, které mají čtenáři evokovat reálná místa. I zde jsou výrazně použity vnitřní monology, četná přirovnání a nespisovný jazyk. Věty v textu jsou spíše kratší, někdy se jedná o útržky. Značný je také výskyt expresivních slov a protetického *v-*. V tomto románu dochází k neobvyklému hromadění nespisovných jevů. Ve vedlejších větách se objevuje varianta zájmena *co* na místě, kde by se mělo nacházet vztažné zájmeno *který*.

2.2.4 Umělohmotný třípokoř

Knih *Umělohmotný třípokoř* je dosud vnímána jako vůbec nejkontroverznější ze všech autorčiny knih. Dílo vzniklo v době, kdy Petra Hůlová pobývala v Rusku. Tato próza se zabývá dodnes velmi tabuizovaným tématem prostituce. Kniha je psána formou monologu hlavní hrdinky, čtenáři přibližuje popis činnosti prostitutky a seznamuje nás s jejím běžným dnem a s její klientelou. Za tuto knihu obdržela Hůlová v roce 2007 Cenu Jiřího Ortena.

Kritici, stejně jako u všech ostatních próz Petry Hůlové, zaujímají dvě stanoviska – buď kladná, nebo záporná. Kladné recenze tento text hodnotí jako výbornou ukázkou stylistických a jazykových schopností autorky. Negativně se hodnotí jakási „ustrnulost textů“, texty po chvíli nudí⁶. Naopak Soňa Schneiderová (2007) hodnotí text kladně, zejména co se týče

---

⁶ Recenze P. Kotrla 2008, Z deníčku prostitutky, recenze pro Týdeník Rozhlas 25/2008: „Začnete-li číst na kterémkoliv místě, budete po pár stránkách mít zcela jasnou představu o textu. A pokud číst přestanete, tak také o mnoho nepřijdete.“

jazykové stránky. Vyzdvihuje hlavně působivost jazyka strhující na sebe pozornost čtenáře, jedinečné využití jazyka jako základního prostředku komunikace tohoto textu se čtenářem. „Požitek z aktu vyjádření“ je zde soustředěn především do lexikální roviny. Autorka v knize potlačuje příběh a soustředí se na popis v podstatě jednoho a téhož z různých úhlů vnímání dané skutečnosti, vytváří tak silný dojem opakování, nachází odraz ve spirálovité kompozici a asociačním rozvíjení textu. V textu nacházíme množství kontextových synonym a v kontextu proniknuvších homonym. Jevy a slova jsou konfrontovány v nápadném množství přirovnání. Je zde také celá řada neologismů, podstatná část kompozit a velké množství deminutiv. Tatáž slova se vyskytují v mnoha slovotvorných obměnách.

Knihla nemá děj ani jednající postavy, neznáme jméno vypravěčky, ani jména vystupujících postav. Hlavní roli má „zandavák“ a „rašple“ – ženský a mužský pohlavní orgán, při jejichž pojmenování došlo k záměně gramatického a přirozeného rodu. Autorka vytváří řadu slov nápaditě slovotvorně a rodově obměněných: *rašple, rašplín, rašplička, rašplíček, rašplidlo*. Vedle tohoto je tatáž věc pojmenována v textu v proudu vyprávění ještě několika dalšími způsoby: užití vlastního významu slova, expresivní podoby, pojmenování vzniklých na základě různých vztahů podobnosti – vytvářejí se tak bohaté řady kontextových synonym (*pyj, mrdák, kyj, kůlák, kůl, kladélko, klacek, klacan, klacan optimista, párky, párek, bahňák, práskadlo, žihadélko, přívěšek, zasouvák, rákoska, pardál, převaržený rak bez krunýře, pistol, kladka, ptáčník, plivník*). Prostor, v němž se příběhy odehrávají, je umělohmotný třípokoř, neboli *umělohmotný tři plus jedna, kvartýr, umělohmotná mrdna*.

Autorka vytváří bohaté slovotvorné variace, nová slova a neobvyklá autorská pojmenování. Bohatě zastoupené jsou složeniny (*blátolistí, sněhovovločkový úbor, strýčkopapínek, kriplkárka, škodolibůstka, kuchyňoobývák, svíčkobabské těžkozadnice, sousvazky*), četné jsou také zdobněliny (*klídeček, díleček, kamarádíček, rekúrdek, tisícovečka, prasinkaření*). Autorka neobvykle vytváří jména i slovesa (*nebytovat, domáckovitý, holčičkovatost*), hojně užívá také slovesa s expresivní příponou (*překontrolovat, fantazírovat, zkomercionalizovat*), taktéž vytváří sdružená pojmenování (*že se usínání netáhne jak kabel krajta dokola mé hlavy*).

V díle je využíván asociativní postup založený na souvisejících kontextových významových posunech jednotlivých slov odhalujících polyfunkčnost slov a ukazující na

možnou víceznačnost výrazů. Slovo se tak stává impulsem pro přechod k novému kontextu. (*Život je přece takhle rozkouskovaný na dílky jako pomeranč nebo dort. Jediný rozdíl je, že to nejsou požitelné trojúhelníky, ale často dost nechutná léta, o čemž toho ale já moc nevím, [...] protože o složitostech dětství, dospívání a jiných dílečků vím jenom ze čteníčka.*) (2006, s. 88 – 89) Autorka důmyslně pracuje s frazeologií, frazeologické obraty se stávají součástí asociační hry (*Myslím, že uznáte, že skákat narychlo pro kytku k výročí svatby, než vám květinářství zavřou, je v porovnání s tímhle nebe a dudy, a i když nevím, co patří k čemu, tak vzhledem ke svým obstojným kozám se klidně prohlašuji za dudy.*) (2006, s. 43) V díle je rozrušena paradigmatická vázanost frazémů, ty se pak ocitají v nových kontextech a vznikají jejich aktualizované modifikace v kontextu (*Plakat nad mlékem, kdyby se náhodou chystalo i u vás doma rozlít.*) (2006, s. 39)

Autorka v tomto díle dokázala skvěle propracovat hru s významy slov. Text s jedinou kontinuální promluvou vypravěčky je velmi bohatý, rozvíjí se a v zobrazení skutečnosti je mnohovrstevnatý. Autorka nutí čtenáře zintenzivnit vnímání slov náročnou sítí pojmenování a vztahů mezi nimi, vracejícími se motivy i slovy v obnovených i nových kontextech v podobě přenesených významů či slovotvorných obměn, často se překrývajících ve významech. To vše má silný poetizační efekt, text má tak v mnoha ohledech blíže k hravé poezii než k próze.

2.2.5 Stanice Tajga

Román *Stanice Tajga* se odehrává v Dánsku a na sovětské a posléze ruské Sibíři. Za toto dílo obdržela spisovatelka v roce 2008 Cenu Josefa Škvoreckého. Tento román obsahuje více mikropříběhů, jejichž spojujícím prvkem je postava Hablunda. Autorka v tomto díle věnovala velkou pozornost vylíčení různých typů postav. Ve srovnání s jinými díly Petry Hůlové jsou zde promluvy vypravěče psány pouze spisovným jazykem. Nespisovné a hovorové prvky pak najdeme v promluvách jednotlivých postav, které zde slouží k jejich bližší sociální identifikaci. Z hlediska větné syntaxe zůstává autorka i zde u krátkých jednoduchých vět, příznačné je také užití nevlastní přímé řeči.

Text knihy je obohacen o využití rusismů sloužících k lepšímu vykreslení atmosféry, Autorka užívá také různé neologismy a naopak i knižní slova. I v tomto románu jsou hojně se vyskytující přirovnání, v nichž vystupují nejčastěji zvířata.

Nejenom díky tomuto dílu bývá Petra Hůlová srovnávána se spisovatelem Jáchymem Topolem. Toto srovnání dokládá kupříkladu recenze literárního a výtvarného kritika Radima Kopáče, sepsaná pro internetový zpravodajský portál *Novinky.cz.*: „Na nové próze Jáchyma Topola čtenáře okamžitě zarazí jeden fakt: jak moc se jeho novela *Chladnou zemí* vnějškově podobá loňskému románu⁷ Petry Hůlové *Stanice Tajga*. Jako by mu autorka prošlápla cestu: Hůlové příběh se odehrává v sibiřské Charyni, Topolův vrcholí v běloruské Chatyni – a oba tematizují dějinný oblouk mezi druhou světovou válkou, resp. prvními poválečnými roky, a érou postkomunismu.“

2.2.6 Strážci občanského dobra

Děj knihy se odehrává v 70. letech v Československé socialistické republice. Hlavní hrdinkou je bezejmenná mladá dívka. Dívčina rodina se stěhuje z Československa do fiktivního města Krakova. Kniha vyznívá tragikomicky až absurdně, protože na jedné straně líčí pád socialismu a na straně druhé se hlavní postava hrdě hlásí k socialismu dál a snaží se o jeho vzkříšení. Stehlíková (2010) považuje toto dílo za jakousi společensko-kritickou satiru plnou ironie a sarkasmu. Autorka zde kromě témat politických, přináší úvahy o nezaměstnanosti, nefunkční rodině či nostalgii po „starých dobrých časech“.

Dílo je psáno obecnou češtinou, jazyk postav je přirozený, vyskytují se zde prvky běžné mluvy, jako jsou vulgarismy, profesionalismy či mluva Romů. Věty v textu jsou opět spíše kratší a jednoduché. Do děje jsou vřazovány monology, úvahy, myšlenkové proudy. Vyprávění celkově působí do jisté míry neuspořádaně až chaoticky.

V textu se nachází velké množství hovorových slov, výrazně jsou zastoupeny také univerbizované výrazy, stejně jako v jiných dílech se i zde nachází četná frazeologická pojmenování a přirovnání. Z hlediska nespisovnosti tady můžeme nalézt nespisovné koncovky adjektiv, nespisovná zakončení substantiv v instrumentále. Příznačným mluvenostním rysem, který zde autorka používá, je i nadměrné užívání vsuvek v textu.

2.2.7 Čechy, země zaslíbená

Hlavním tématem tohoto románu je pohled cizinců na naši zemi. Ústřední postavou tohoto díla je Ukrajinka Olga. Petra Hůlová skrze vyprávění Olgy popisuje, jak přišla do

---

⁷ Román Petry Hůlové *Stanice Tajga* vyšel v roce 2008. Topolova novela *Chladnou zemí* v roce 2009.

Čech, jak pracovala jako uklízečka, jak se pomalu učila český jazyk a seznamovala se se společností. Autorka satiricky líčí českou společnost a karikuje lidské typy.

Výrazným prvkem dotvářejícím kulisu děje je autorčina práce s jazykem. Petra Hůlová v promluvách uklízečky Olgy umně napodobila nedokonalou češtinu Ukrajinců. S krátkým pobytem na území Čech souvisí po jazykové stránce i užívání krátkých, jednoduchých vět, minimum přirovnání a frazémů, používání pouze základní slovní zásoby.

Z lexikální roviny se v tomto románu objevuje velké množství nespisovných univerbizovaných slov. Vzhledem k prostředí, ve kterém se příběh odehrává, je v textu zvýšený podíl slangových výrazů, odrážející menšinovou skupinu nejen ukrajinskou, ale i vietnamskou a další. Příznačným znakem pro mluvenost cizinců je i subjektivní pořádek slov ve větě.

2.2.8 Macocha

Macocha je osmou autorčinou knihou. Kritiky byla kniha hodnocena poměrně negativně. Autorce byla vyčítána nepřítomnost děje, který je v knize roztržštěn na malé kousky. V popředí knihy stojí hlavně myšlenky hlavní postavy, alkoholičky. Ústřední postavou je čtyřicetiletá spisovatelka červené knihovny nevycházející téměř ze svého bytu. Veškerý svůj volný čas tráví psaním, pitím a sebelitostí. Hůlová i zde přináší řadu kontroverzních a tabuizovaných témat, počínaje základním problémem v knize – alkoholismem. Mimo alkoholismu se zde setkáváme s problémem zneužívání, smrti, těžké a problematické výchovy dětí, drogovou závislostí či vztahovými záležitostmi. Celá kniha je zakončena tím, že spisovatelku všichni blízcí donutí nastoupit na protialkoholní léčbu.

Co se týče jazykové stránky románu, tak zde můžeme nalézt výrazné lexikální rozpolcení. Na jedné straně se v knize vyskytují nespisovné výrazy nejrůznějšího původu jako *porychtovat* (těžce zařaditelné slovo, objevující se tam, kde ve větší míře dochází k přejímání slov z němčiny, v brněnské mluvě, v Plzni, v Krkonoších – zařídit si něco), *vycmrndat* (brněnské slovo⁸), *mám ajfr* (slovo slangové – zápal, úsilí, spěch), *čurbes* (slovo přejaté z jazyka jidiš – zmatek, nepořádek), *vyrvál* (slovo přejaté z němčiny – hluk), *podprda*

---

⁸ Příběhy brněnských slov, Trachta, 2020: Vycmrndlé je ten, u koho došlo k vycmrndání životní šťávy, tedy neduživý či nemocný, přeneseně i pohublý či pobledlý, nevypadající vůbec dobře. Je-li však někdo vycmrndlé či vycmrndané vod lovů, je bez peněz.

(zkrácenina od podprsenka), nacházejí se zde i četné vulgarismy: *zazvonil zvonec, pohádka je v prdeli* (2013, s. 52) ⁹. Na druhé straně kniha obsahuje intelektuální výrazivo, které používá vzdělaná spisovatelka a v některých případech je musí vysvětlovat svému méně intelektuálnímu partnerovi (*pedestal, paradigma, asketický introvert se sklonem ke slovnímu exhibicionismu*). V knize jsou také hojně užívána módní slova používaná zde k ironizaci konzumního životního stylu: *know-how, softwarové vývojářství ochrany bankovních karet, teambuilding*. Z lexikálního hlediska jsou také velmi příznačné názvy románů hlavní postavy, zavedené autorky románů pro ženy a dívky (*Hladká linie stehén, Lucie na oblacích touhy, Jarčino šťastné shledání, Sladký přístav, Medové vzpomínky učitelky Luisy, Milovnice psů, Kradmé pohledy z očí do očí*).

2.2.9 Stručné dějiny Hnutí

Novela *Stručné dějiny Hnutí* tematizuje problematiku feminismu. Děj se odehrává ve fantastické budoucnosti, kdy je u moci systém vedený pouze ženami. Cílem této vlády je oprostít i malý zbytek populace žen od závislosti na mužích a od nahlížení na muže skrze sexuální představitost. Příběh je vyprávěn z pohledu dozorkyně Věry, jež pracuje v jednom z oněch převýchovných zařízení.

Kritici a literární recenze hodnotí tento román spíše negativně. „*Stručné dějiny Hnutí* po stránce využití jazyka, výstavby fikčního světa ani z hlediska sdělení nepřinášejí nic pozoruhodného a navzdory četným pasážím, v nichž se barvitě líčí špekátá břicha, vytahaná rodidla a povadlé penisy, skutečný diskomfort vyvolá až to, je-li čtenář okolnostmi nucen novelu dočíst. Na novinový komentář provokativní nápad stačí, kniha, jakkoli útlá, si žádá víc.“¹⁰

Autorka zde hojně užívá hovorových slov, zejména vulgarismů (*čokly, prdel, kozy, barákem, lígruji, flašky*). Na druhou stranu v textu můžeme najít i složité spisovné výrazy, odborné termíny (*hyperventilaci, haptilní část, strukturální změna, dogmaticka*). Velmi výrazně jsou zde zastoupené i sociolekty, zejména profesionalismy (*bachařka, anton, fašounka*). Z hlediska slovo tvorby je velice zajímavé pojmenování společností a budov

---

⁹ Vypravěčka ironicky lituje, že její děti mluví hrubě, neboť „doma jsme měli prostředí knižní a hovořilo se když ne spisovně, tak alespoň hovorově.“ (s. 94)

¹⁰ Recenze Marty Martinové, Klesá hodnota ženy s věkem?, A2 10/2018

s velkým písmenem (*Hnutí, Instituce, Dětská Instituce, Zahrada, SPMŽNK, Komunitní centrum*). Zajímavé je také pojmenování postav pouze iniciálovými zkratkami (*M. K., O.P.*)

2.2.10 Zlodějka mého táty

Kniha *Zlodějka mého táty* je zatím autorčinou poslední vydanou knihou. Petra Hůlová zde opět tematizuje velmi obsírné společenské téma, jakým je rozvodovost a s ní související střídavá péče. Hlavní postavou je desetiletý kluk Miky, jehož táta opustil rodinu kvůli nové přítelkyni. Kniha popisuje nahlížení Mikyho na novou tátovu rodinu a velmi obtížné sžívání se s novou otcovou partnerkou.

Jazyk knihy je výrazně nespisovný, významně zde dotváří atmosféru vyprávění desetiletého kluka, který se cítí zrazený svými nejbližšími. Velmi výrazné je zde užití módních slov, zejména různých anglicismů (*hamburgry, billboard, čísbrugrem, Džoudy*). Vypravěčem je malý kluk Miky, který momentálně vnímá svět dost pesimisticky, s ohledem na tento fakt autorka využívá slova s negativním expresivním zabarvením, časté jsou také vulgarismy (*macecha, s fotrem, idiot, fakáč, vole, čúrat, blbě, demente, úču, ignorant, chechtáky*). Stejně jako v předchozích autorčiných knihách, můžeme i zde najít velmi nápaditá přirovnání a autorsky originální spojení (*chobotnici vyrazily k tátovi obě dvě chapadla najednou a začaly ho obeplejtat jako krajta, mám v krku bulení*). Z nespisovných prostředků je i zde výrazné užívání nespisovných koncovek u adjektiv a pronomín, vynechávání koncového *-l* v přičestí minulém u sloves, univerbizované krácení víceslovných pojmenování. Stejně jako i v dalších románech tvoří hlavní dějovou linii vnitřní monolog a proud vědomí odhalující myšlenky ústřední postavy. Tento román je však více dialogičtější než všechny předchozí, malý Miky rád chatuje se svými kamarády a řeší své problémy. Tyto chatové konverzace probíhají za užití přímé řeči.

3 Analytická část: ukázky s nespisovnými prvky

V této části své bakalářské práce budu na vybraných textech z románů Petry Hůlové prezentovat pronikání mluvené a nespisovné češtiny do psaného textu.

3.1.1 Paměť mojí babičce

O penězích mě přemejšlet nenapadlo, a tak jsem odkývala všechno, co se tohohle týkalo. (2002, s. 42)

V této krátké ukázce máme hned dva mluvenostní jevy typické pro tento román. Prvním z nich je nespisovná přípona *-ej* v kořeni slova, na místě, kde by se měla vyskytovat spisovná varianta *-ý*. Tato přípona dodává slovu jistý expresivní příznak. Druhým prostředkem je užívání vycpávkových výrazů ve větách, autorka ponejvíce do textu přidává deiktická zájmena (*tohohle*).

Nejsem žádná zlobaba, Úregma přes nenarozený, ale dokážu se na život koukat jako aeroflotskej pilot na naše hlavní město. (2002, s. 205)

Jazyk této knihy je prosycen řadou cizích slov z mongolského prostředí, v tomto úryvku můžeme najít mongolský výraz ve spojení *Úregma přes nenarozený* (autorka tímto odkazuje na velmi problematické téma potratů). Z hlediska slovtvorby je velmi zajímavé spojení slov *aeroflotskej pilot* (odkazující na ruskou leteckou společnost Aeroflot). Stejně tak jako ve všech autorčiných románech, i zde je obrovské množství různých přirovnání (*koukat jako aeroflotskej pilot na naše hlavní město*). Autorčíným záměrem bylo vylíčit vyprávění řeči každodenní mluvy, proto se tu objevuje řada nespisovných koncovek (typická jsou zde hlavně nespisovná zakončení adjektiv – *nenarozený, aeroflotskej*).

Vohřejvaly jsme ho v krabici. (2002, s. 204)

Dalším výrazným mluvenostním rysem, který autorka v knize pravidelně používá, je tzv. protetické *v-* (*vohřejvaly*).

3.1.2 Přes matný sklo

Tucty polotajnejch skrývanejch historií se vpisujou do každý jednotlivý tváře. (2004, s. 7)

Na stylizaci bezprostředního mluveného projevu se ve velké míře podílejí nespisovné koncovky adjektiv, pronomín a verb (*polotajnejch, skrývanejch, vpisujou, každý, jednotlivý*).

A pak to zase vidim. Marii v pláči a přepážkama oddělený kóje s kompjútrama a říkám si, nenech se zlákat, ještě jim všem ukážeš. (2004, s. 83–84)

Tímto úryvkem je zakončen román Přes matný sklo. Mluvenostní prvky zde můžeme vidět ve všech stylistických rovinách. V rovině fonetické je pro tento román typické krácení vokálů (*vidim*). Z morfologické roviny si čtenář nejvýrazněji povšimne nespisovných koncovek u instrumentálu (*přepážkama, kompjútrama*). Z lexikálního hlediska je pro autorku charakteristické přejímání slov z cizích jazyků, nejčastěji z angličtiny (*kompjútrama*), u těchto slov autorka zapisuje jejich výslovnost a tím se snaží přiblížit mluvenosti. Hůlová příběh vypráví v ich-formě, věty a souvětí v knize z velké části naznačují autorčin proud vědomí a její myšlenky.

Když jsem ráno ládoval prádlo do pračky a při tom míchal malýmu sunar, představoval jsem si všechny ty tramvaje, jak vyjížděj za rachotu z vozoven, a všechny ty kufříky s lejstrama, co se právě zaklapávají, aby pak vyrazily se svým elegánem do kanceláře, vymrzlý nákladáky plný rybích prstů a krocket v pytlících, jak svištěj do supermarketu a jak od razítkování dochází ženský na naši poště už v půl desátý barva v inkoustovým polštárku. (2004, s. 16)

Kromě jevů již zmiňovaných, jako jsou nespisovné koncovky adjektiv (*malýmu, vymrzlý, plný, ženský, inkoustovým*), nespisovné zakončení substantiv v instrumentálu (*s lejstrama*) nebo užívání deiktik (*tom, ty, ty*), se zde ve velké míře objevují expresivně příznaková slova (*ládoval, malýmu, rachotu, lejstrama, zaklapávají, svištěj, ženský*). Rozšířeným jevem je také redukce koncového *-í* ve slovesných tvarech naznačující ledabylou výslovnost (*vyjížděj, zaklapávají, svištěj*).

3.1.3 Cirkus Les Mémoires

Taxi? Centrum? Nou. Chtěl říct, že jo, ale spletl to. (2005, s. 18)

Věty jsou spíše kratší, i zde je použita obecná čeština (hovorový výraz *jo*). Do vět jsou v tomto románu vsouvány cizojazyčné výrazy evokující prostředí (*Nou.*).

Tereza stála pod přístřeškem malý sámošky ve williamsburským galerijním distriktu, co se tváří jako ostatní, ale většina věcí je tam celozrnných a bez tuku, protože lidi kolem umění by měli bejt hubený a moc dobře to věděj. (2005, s. 38)

Autorka se snaží zachytit prostředí New Yorku, v knize jsou pro lepší představivost čtenáře zařazovány geografické názvy (*williamsburským*). Velmi frekventovanými jevy jsou i zde nespisovná zakončení adjektiv (*malý, ve williamsburským galerijním distriktu, celozrnných*) a sloves (*bejt, věděj*). Dalším mluvenostním prvkem, který zde můžeme najít, je univerbizované nespisovné slovo *sámoška*. Příznačné pro tento text je také tvoření vedlejších vět přívlastkových se vztažným zájmenem *co*, na místě, kde by mělo být relativum *který*.

Ramid stál otočený zádama a kouřil. (2005, s. 14)

Postavy vystupující v této knize jsou příznačné a sami o sobě se snaží charakterizovat jejich nositele (New York je plný přistěhovalců – *Ramid*). Z mluvenostních nespisovných jevů se zde vyskytují nespisovné koncovky u substantiv v instrumentálu (*zádama*) a nespisovné zakončení adjektiv (*otočený*).

3.1.4 Umělohmotný třípokoj

To je pochopitelně pro všechny výrobce digivěcí jen dalším popudem k ničím nekrocenému chrlení dalších digiblbošticěk, protože pokud se neřekne odsud potud, většina lidí i výrobců lífruje své řeči, hlouposti a digivěcí ven a na všechny strany úplně bez zábran přesně tak, jako to klient dělá se svým semenem v mém umělohmotném třípokoji. (2006, s. 63 – 64)

Oproti předchozímu románu se v textu nachází převážně dlouhá souvětí. Výskyt mluvenostních nespisovných jevů zde není natolik výrazný, jako u jiných autorčiných knih. Nachází se zde řada autorských slov, nejvíce vytvořená skládáním (*digivěcí, digiblbošticěk...*), v knize je celá řada deminutiv (*digiblbošticčky*).

Brýlaté chytrolínky a chytrolíni, kteří musejí, protože zabít čas vybikou se nedá, když vás nikdo nechce do družstva. (2006, s. 81)

Ze syntaktického hlediska je po mluvenostní stránce typické vypouštění určitých pasáží z textu (*kterí musejí...ale co?*). Mluvčí tak přímo navazuje na předchozí věty textu. Jako nespisovné se v této ukázce jeví univerbizované slovo *vybikou*.

3.1.5 Strážci občanského dobra

A to nemluvím o tom, že jiný sousedky mě většinou i podarovaly bonbonem a pochválily mě za šikovnost, protože básnička, co k tomu patřila, byla dlouhá a já se jí šprtala celý předchozí odpoledne. (2010, s. 24)

Ze všech autorčiných próz se v této nejvýrazněji objevuje chybné užití kvantity u zájmena *jí* v akuzativu, kde má být užit krátký tvar (*šprtala se jí*). Z hlediska dalších mluvenostních jevů se zde ve větší míře projevují nespisovné koncovky adjektiv (*jiný, celý*). Nápodobu mluvené řeči autorka dotváří pomocí expresivně zabarvených slov (*šprtala*). I zde můžeme nalézt zájmeno *co* ve vedlejších větách přívlastkových, kde by se správně mělo objevovat spisovné relativum *který*.

Courali pak spolu po sídláku, kopali do šutrů a na betonový zdi psali barvama, co ségra ukradla v práci, nápisy, kterejm jsem nerozuměla. (2010, s. 72)

Kromě opakujících se jevů, jako jsou expresivně laděná slova, nespisovné koncovky adjektiv a pronomín a užívání varianty vztažného zájmena *co*, zde můžeme nalézt ještě nespisovnou koncovku u substantiva v instrumentálu (*barvama*). Z lexikálního hlediska je zde i nespisovné univerbizované slovo *sídlák*.

3.1.6 Macocha

Přestože já s těmi svými jen zlobně melu prsty kafemlejnec „staré zlaté časy“ a ne přes pařáty, ale přes papulu si zasloužím sekanec, protože staré časy jsou ty komunistické, a nebylo to zlato, ale uran, co se ho v dolech natěžili hrdinové svého věku, zatímco můj děd, co mu hlava přes obrubeň hlavy visí bez vlády jak po šlupce kvalitního heráku, za smrt těch hrdinů se zápalom horlil na schůzích. (2014, s. 10)

V tomto úryvku autorka popisuje šok hlavní hrdinky, kdy ještě jako dítě objevila mrtvého dědečka. Téměř celý odstavec je napsán jednou větou, poukazující na proud vědomí odhalující nitro a myšlenky hlavní postavy. Zhuštění do jedné věty není příliš přehledné a

čtenář se musí pozorně soustředit, aby byl schopen text pochopit. Kromě syntaktické stránky je ukázka zajímavá i po lexikální stránce. Autorka ve své slovní zásobě sahala ponejvíce do expresivně zabarvených slov (*pařáty, papulu, sekanec, děd, šlupka, herák*). Z výběru slovní zásoby můžeme usoudit, že vztah postavy k dědovi nebyl příliš kladný, spíše naopak. V hláskosloví je nespisovně užito přípony *-ej* v kořeni slova na místo *-ý* (*kafemlejnek*).

Protože cesta do pekel je dlážděná dobrými úmysly, to přísloví někdo nevymyslel jen tak pro nic za nic. (2014, s. 14)

Autorka do knihy často vkládá různá přísloví, ať už ve své základní podobě, nebo je různě obměňuje. Užívání přísloví tak plně kontrastuje s jazykem obecné češtiny plné hovorových slov, nespisovných koncovek a vulgarismů.

3.1.7 Stručné dějiny Hnutí

Povrchová léčba je na hovno, říká sekční šéfová, když se na večírku trochu připije, a večírky se tu dějí jako všude jinde: když má například někdo z nás narozeniny, odchází na jiné pracoviště anebo do důchodu. (2018, s. 19)

Zajímavé je mísení odborných termínů (*povrchová léčba, sekční šéfová*) s vulgarismy a slovy nižší stylové roviny (*hovno*).

Vytahuji baterku, šajním nad postel. (2018, s. 59)

Autorka do knihy zařazuje i cizojazyčné výrazy, které volně vkládá do českého textu. Ponejvíce se v textu objevují anglicismy. Tato slova zapisuje ve své výslovnostní podobě, přibližuje tak psaný text textu mluvenému (*šajním – shine – z anglického svítit*).

Protože ženská krev, s kterou se jednu dobu šermovalo jako s nějakým nablblým mytologickým fetišem, je ve svojí podstatě bez barvy a bez zápachu. (2018, s. 169)

V knize se vyskytuje řada autorských přirovnání různého charakteru (*šermovalo jako s nějakým nablblým mytologickým fetišem*). Spisovatelka pracuje s expresivní vrstvou slovní zásoby (*nablblým, fetišem*). Zabývá se velmi kontroverzními a tabuizovanými tématy, v tomto románu se silně feministickými tendencemi, toto tabu zde představuje *ženská krev*.

3.2 Komplexní charakteristika nespisovných prostředků v románech Petry Hůlové

V některých textech Hůlová u běžné slovní zásoby přidává protetické *v* u slov začínajících na *o*. Protetické *v* je součástí normy obecné češtiny, mluvčí si s ním pomáhá při výslovnosti. V současné době je však již na ústupu a nejvíce patrné zůstává v brněnské mluvě. S fonetickou rovinou také souvisí zápis cizích slov v mluvenostní podobě. Pro zachycení mluvenosti využívá autorka i odlišnou kvantitu samohlásek v některých koncovkách i v kmeni slov, dochází tak ke krácení dlouhých vokálů a v některých případech naopak ke dlužení krátkých vokálů. Autorka se tak snaží naznačit nedbalou výslovnost mluvčích.

Z morfologické roviny autorka nejčastěji používá nespisovné zakončení u adjektiv a pronomin, přičemž na místo *-é* používá *-í/-ý*, nebo *-ej*, tam, kde by se mělo psát *-ý*. Tyto nespisovné koncovky se často objevují i v kmeni slov, zde slouží zejména k vyjádření expresivity. Dalším výrazně se opakujícím jevem je unifikace koncovky *-ma* v instrumentálu množného čísla. Opakujícím se jevem je i redukce koncového *-l* u slovesného přičestí činného a redukce koncovky *-í* u sloves v přítomném čase. Méně frekventovaným prostředkem je zjednodušení souhláskových skupin a složitých souhlásek, unifikace koncovek v množném čísle přídavných jmen. U stupňování příslovcí je často použita přípona *-ejc*.

Své knihy autorka píše obecnou češtinou, většina textu bývá psána v nespisovné podobě. Hůlová se snaží text co nejvíce stylizovat tak, aby odpovídal mluvené řeči. Pracuje převážně s nespisovnou slovní zásobou a slangovými lexémy. Umně volí slova charakterizující nejen prostředí, v němž se román odehrává, ale i sociální vrstvu a skupinu, z níž která postava pochází. V textech jsou patrné kontrasty mezi městskou a vesnickou mluvou, mezi mluvou vzdělaných lidí a mluvou alkoholičky, mezi jazykem přistěhovalců a běžnými obyvateli. Ve své tvorbě Hůlová pracuje s neologismy, které se v jejích knihách kontrastně mísí s knižními až archaickými slovy. Z neologismů si Hůlová tvoří ponejvíce vlastní autorská slova. Vytváří je zejména skládáním již existujících slov, z čehož jedno slovo mívá výrazně expresivní příznak. Další neologismy Hůlová čerpá z módních slov a z výrazů popisujících novodobé fenomény (informační technologie, dobové termíny).

Knižní až archaická slova vkládá autorka do úst vzdělanějším a zejména starším postavám, v některých pasážích se potom snaží o hry s jazykem. Texty obsahují celou řadu hovorových slov, z nichž si čtenář nejvíce všimne nápadných vulgarismů. Vulgárnost je jedním ze specializovaných příznaků lexikálních prostředků se záporným citovým zabarvením. Lexémy s kladnou či zápornou expresivitou jsou také příznačné pro díla této autorky. Z kladných lexémů jsou nejčastěji se vyskytující hypokoristika a deminutiva, dysfemismy, dětská slova. Z negativních lexémů vznikají slovotvornými prostředky augmentativa, vulgarismy a depreciativa. V dílech Petry Hůlové se také nápadně často objevuje univerbizace, díky níž vznikají jednoslovné nespisovné tvary utvořené ze sousloví. Autorka do knih nápadně často zařazuje různá přirovnání a přísloví, která zachovává ve své původní podobě, nebo je autorsky obměňuje a dle potřeby vkládá do kontextu knihy. Pro většinu novějších děl je typické vkládání cizojazyčných výrazů do textu, nejčastějšími slovy jsou anglicismy. Autorka se i těmito slovy snaží zachytit mluvenost, a proto tyto výrazy zapisuje ve své výslovnostní podobě. V různé míře se v knihách vyskytují také různé sociolekty (ponejvíce dialekt a profesionalismy). Index opakování slov je u Hůlové poměrně nízký, autorka se vyjadřuje velmi pestrým lexikem, tvoří celé bohaté synonymní řady. Autorčina synonymie není omezena na výrazy všeobecné slovní zásoby, používá i kontextová synonyma, synonyma různých odborných termínů. V některých dílech se kumulují kohyponyma a dochází tak k výčtovosti, enumeraci.

Po syntaktické stránce se Hůlová snaží o výstavbu textu jako mluveného projevu. Některé věty jsou nápadně krátké. Autorka se zhusta uchyluje k vyjadřování značně zkratkovitému, úsečnému, fragmentárnímu, ke kondenzovaným výčtovým strukturám. Ze zkratkovitých struktur autorka vypouští určitá slovesa, využívá neslovesné větné ekvivalenty, elipsy, parcelace. Naopak, když se v textu vyskytují souvětí, tak se jedná o delší, místy až nepřehledné pasáže. Těmito souvětími Hůlová demonstruje proud vědomí jednotlivých postav, představuje nám jejich vzpomínky a myšlenky. Autorka do souvětí velmi často vkládá vsuvky, kterými modifikuje danou větu. Vzhledem k tomu, že u Hůlové promlouvá obecnou češtinou i vypravěč, dochází ke stírání rozdílů mezi řečí postav a vypravěče. V řeči postav se snaží taktéž o stylizaci spontánního projevu. Autorka k výstavbě textu užívá všech typů vět a souvětí, všech způsobů vyjádření syntaktických vztahů včetně jejich kondenzace, jako prostředek poetizace užívá i zvýšení frekvence vět určitého typu (v

románech můžeme nejčastěji objevit vedlejší věty přívlaskové). Hůlová ve svých románech velmi často používá nesklonné zájmeno *co*. Vztažné věty s tímto nesklonným zájmenem jsou již dlouho považovány za hovorový spisovný prostředek – poprvé je tak označili B. Havránek a A. Jedlička (*Stručná mluvnice česká pro střední školu*, 1952, s. 104) Spisovná neutrální varianta je se zájmenem *který* nebo s knižním tvarem *jež*. Velmi častým jevem je užívání osamostatněných částí výpovědi a rozčlenění informací do samostatných vět.

4 Internetové diskuse

Základními komunikačními cíli elektronické komunikace jsou předávání informací komunikačním partnerům, navazování, udržování a rozvíjení kontaktů s dalšími lidmi a v neposlední řadě i komunikování samo o sobě. Komunikace dvou partnerů na síti je velmi podobná běžné komunikační situaci tváří v tvář. Komunikace na internetové diskusi je specifická tím, že se její účastníci v běžném životě navzájem neznají. Důležitým faktorem je zde anonymita, která pisatelům dodává odvahy psát co nejotevřeněji. Novým fenoménem nejenom na internetových diskusích, ale na internetu všeobecně, je lajkování, kterým osoby vyjadřují souhlas či nesouhlas s daným příspěvkem. V pozadí internetových diskusí vystupuje osoba administrátora, která dohlíží na „čistotu komunikace“. Elektronická komunikace je ze všech stylových rovin ovlivněna mluveností asi nejvýrazněji. Je v ní užíváno vedle obecné češtiny i nářečí a slovtvorných prostředků z cizích jazyků. Elektronické texty vykazují míru spontánnosti, emocionálnosti a nepřipravenosti.

Na morfologické úrovni můžeme pozorovat opakování grafémů (*řekni něcooo*), místy se objevují hlásky odpovídající zvukové realizaci slova (*gdo, vjeřim*). Stejně jako v psaných mluvených textech, i zde nacházíme vynechávání hlásek (*du, mysim*). Z hlediska lexikologie volí pisatelé běžnou slovní zásobu, kterou používají dennodenně. Často používají expresivní výrazy (*turnájek, pohodička, klídeček*), univerbáty (*bakalářka*), do svých projevů začleňují cizojazyčné výrazy (*gut, please*). Syntax je ještě rozvolněnější než u běžných mluvených textů. Většina pisatelů na začátku věty píše malé písmeno. Velmi nápadným rysem je časté užívání interpunkčních znamének. Pro upoutání pozornosti slouží barevné odlišení slov, podtrhávání či psaní v uvozovkách.

Se slovní zásobou elektronické komunikace souvisí především anglicismy, ty jsou jednak součástí prostředí nových technologií, jež elektronickou komunikaci umožňují, jednak se objevují přímo v elektronických textech. Příznačným způsobem slovtvorby na internetu je zkracování, kterým se projevuje snaha urychlit kontakt mezi pisatelem a adresátem. Hoffmannová (2006b) si všímá také užívání vulgarismů v elektronických textech – podle ní je to dáno dvěma souvislostmi: zaprvé rozšířeným užíváním vulgarismů ve sféře běžného dorozumívání obecně a za druhé tím, že cílem mnoha textů je vyjadřování hodnocení a emocí. Z onomastického hlediska jsou na internetových diskusích zajímavé i

nicky neboli přezdívky. Touto problematikou se zabíral J. David (2006). Pozornost celé široké veřejnosti i jazykovědců je směřována také k prvkům neverbálního kódu, tzv. emotikonám. Jazykovědci se také výrazně věnují varietám češtiny zastoupeným v elektronické komunikaci.

4.1 Srovnání internetových diskusí a románů Petry Hůlové

Zásadním rozdílem mezi jazykem používaným na internetových diskusích a tím v románech Petry Hůlové je ten, že zatímco na internetových diskusích se jedná o nepřipravenou komunikační situaci, tak Petra Hůlová se ve svých románech snaží o stylizaci této běžně mluvené řeči. V internetových diskusích se ve větší míře objevují prvky emocionality, užívá se zde různých emotikon a funkce lajkování, v některých románech se v dnešní době emotikon také užívá, použití lajkování je zde však nemožné. Romány jsou bohatší na slovní zásobu, syntax je složitější a více propracovaná. Autorka beletrie se při psaní více soustředí a má i více prostoru, kdežto diskutující na síti může mít nedostatek času, svůj příspěvek potřebuje publikovat rychle.

Nespisovné koncovky, krácení vokálů a hovorová slova se objevují jak na internetových diskusích, tak v románech Petry Hůlové. Společným znakem je také používání vulgarismů a expresivně zabarvených slov, přejímání slov z cizích jazyků – užívání zejména anglicismů. Uživatelé internetových diskusí naopak téměř nikdy neužívají protetického *v*, přísloví či obrazných přirovnání.

Závěr

Bakalářská práce představila prolínání mluvenosti a psanosti. Mým cílem byla analýza románů Petry Hůlové z hlediska nespisovných prvků českého jazyka. Tento cíl jsem se pokusila v co největší míře splnit.

První část bakalářské práce byla zaměřena na seznámení se se základními pojmy. V této části jsem vykreslila slohotvorné činitele, více se zaměřila na mluvenost a psanost obecně. Představila jsem v současné době nejfrekventovanější mluvenostní prvky, dále jsem svou pozornost věnovala vzájemnému prolínání prvků mluvenosti a psanosti a na průnik mluvenosti do současných uměleckých děl.

Ve druhé části bakalářské práce jsem představila současnou českou spisovatelku Petru Hůlovou. Představila jsem život a literární tvorbu této autorky. Věnovala jsem se analýze jazykové stránky románů Petry Hůlové, snažila jsem se vystihnout autorčinu literární jedinečnost a její specifický jazyk.

Ve třetí části bakalářské práce jsem pracovala s vybranými ukázkami z děl Petry Hůlové a detailněji rozebírala nespisovné a mluvenostní prostředky konstituující text. Na konec své práce přidávám výsledky šetření, jak vnímá nespisovné prvky současná mládež. V přílohách přináším také tabulku s frekvencí nespisovných jevů v románu Petry Hůlové *Macocha*.

Ve čtvrté části jsem nastínila problematiku mluvenosti v psaném textu na internetových diskusích. Zamyslela jsem se také nad tím, jak se liší mluvenost na internetu a mluvenost v současné beletrii v románech Petry Hůlové.

Zjistila jsem, že tato autorka ve velké míře používá nespisovné koncovky adjektiv a také redukci ve slovesných koncovkách příčestí činného. Naopak jsem u ní našla jen okrajově projevy mluvenosti ve zjednodušování souhláskových skupin a složitých souhlásek. Vůbec jsem se nesečkala v jejích prózách s typickými prvky českého interdialektu, jako je např. *ou-* na počátku slov (*ouřad*). Zajímavé je, že Hůlová je v používání mluvenostních a nespisovných prostředků nekonzistentní, asi nejvíce je tento jev patrný u slabičného *-l* v maskulinu příčestí sloves se zavřeným kmenem (Hůlová používá *vytáh*, *ukrad*, ale na druhou stranu třeba *řekl*). Na tomto příkladu můžeme vidět, že se jedná pouze o stylizaci, protože v běžně mluvené řeči by koncovka *-l* chyběla u všech slovesných tvarů beze změny.

Romány Petry Hůlové na první pohled upoutávají svou jazykovou uvolněností. V jejích dílech dochází k výraznému míšení prvků psanosti a mluvenosti, spisovnosti a nespisovnosti, standardu a substandardu. Petra Hůlová plně stírá rozdíly mezi autorskou řečí a řečí postav, dochází tak k jakési hybridizaci textu. Próza této autorky se vyznačuje jazykovou a stylovou nespoutaností, neomezeným experimentováním s psaným a mluveným, spisovným a nespisovným na ploše jedné promluvy. Užití obecné češtiny je motivováno snahou navodit zobrazením charakteristických rysů spontánní přímé řeči blízký a neformální vztah ke čtenářům.

V případě Petry Hůlové můžeme mluvit až o „vyhrocené“ nespisovnosti. Míra užití nespisovných a mluvenostních prostředků je v jejích dílech několikanásobně vyšší než u jiných současných autorů. Ve větách často dochází k velké kumulaci těchto jevů, mnohdy se až může zdát, že je to nadnesené a běžný mluvčí by v běžné řeči tolik prostředků snad ani nevyužil.

Seznam použitých informačních zdrojů

Odborné publikace

ČECHOVÁ Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008

ČECHOVÁ Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. Jazykověda (Institut sociálních vztahů)

ČMEJRKOVÁ Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011. Lingvistika (Academia)

FILIPEC Josef. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia, 2005

GREPL Miroslav. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2001

HLADKÁ Zdeňka. *Čeština v současné soukromé korespondenci. Dopisy, e-maily, SMS*. Brno: Masarykova univerzita, 2005

HOFFMANNOVÁ Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia)

MÜLLEROVÁ Olga. *Mluvený text a jeho syntaktická výstavba*. Praha: Academia, 1994. Studie a práce lingvistické

URBANOVÁ Ludmila. *On Expressing Meaning in English Conversation. Spisy Filozofické fakulty, č. 345*. Brno: Masarykova univerzita, 2003

Odborné články

ČMEJRKOVÁ Světlá. Čeština v síti: Psanost či mluvenost?. *Naše řeč*, ročník 80 (1997), číslo 5, s. 225 – 247

DAVID Jaroslav. Nicky v komunikaci na WWW chatu. In Kol. autorů: *Čeština na WWW chatu*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006, s. 66–71.

- HAUSENBLAS Karel. Čeština v dílech slovesného umění. *Naše řeč*, ročník 52 (1969), číslo 2–3, s. 127–140
- HOFFMANNOVÁ Jana. Interview: mezi mluveným a psaným textem. *Naše řeč*, ročník 75 (1992), s. 57–71.
- CHROMÝ Jan. Vachkovo pojetí psaného jazyka v kontrastu s běžnou (nejen internetovou) komunikací. *Čeština doma a ve světě*, 2006, číslo 9, s. 53–57.
- JANEČKA Martin. K některým případům nestandardní vokalické délky u zájmen. *Bohemistika*, 2017, 17 (4), s. 347–358.
- JANEČKA Martin. Způsoby vyjadřování kondicionálu a přibližnosti pomocí jako by a jakoby. *Bohemica Olomucensia*, 2018, 18 (1), s. 130–142.
- KOPEČNÝ František. Spisovný jazyk a jeho forma hovorová. *Naše řeč*, ročník 33 (1949), číslo 1–2, s. 14–22.
- MACHAČ Jaroslav. K nespisovným složkám frazeologie národního jazyka (Frazeologismy slangové a vulgární). *Naše řeč*, ročník 62 (1979), číslo 1, s. 7–17.
- MAREŠ Petr. Mezi spisovnou a obecnou češtinou: K užívání jazyka v současné české próze. *Slovo a slovesnost*, ročník 77 (2008), s. 111–123.
- MÜLLEROVÁ Olga. Writing vs Speaking. Language, Text, Discourse, Communication. *Slovo a slovesnost*, ročník 57 (1996), číslo 4, s. 303–308.
- PIORECKÝ Karel. Mezi útočištěm a útokem. *Tvar*, ročník 20 (2009), číslo 1, s. 5–7
- PRAVDOVÁ Markéta. K povaze reklamního diskurzu. *Naše řeč*, ročník 85 (2002), číslo 4, s. 177–189.
- SCHNEIDEROVÁ Soňa. Jazyk Umělohmotného třípokoje Petry Hůlové. In Kol. autorů: *Medium et scopus – Jazyky literatury v edukaci a komunikaci. Filologické studie*. Univerzita v Praze. Karolinum, 2013, s. 115–122.
- TANNEN Deborah. Oral and literate strategies in spoken and written narratives. *Language*, 58 (1982), s. 1–21.

Romány Petry Hůlové

- HŮLOVÁ Petra. *Cirkus Les Mémoires*. Praha: Torst, 2005
- HŮLOVÁ Petra. *Čechy, země zaslíbená*. Praha: Torst, 2012
- HŮLOVÁ Petra. *Macocha*. Praha: Torst, 2014
- HŮLOVÁ Petra. *Paměť mojí babičce*. Praha: Torst, 2002
- HŮLOVÁ Petra. *Přes matný sklo*. Praha: Torst, 2004
- HŮLOVÁ Petra. *Stanice Tajga*. Praha: Torst, 2008
- HŮLOVÁ Petra. *Strážci občanského dobra*. Praha: Torst, 2010
- HŮLOVÁ Petra. *Stručné dějiny Hnutí*. Praha: Torst, 2018
- HŮLOVÁ Petra. *Umělohmotný třípokoj*. Praha: Torst, 2006
- HŮLOVÁ Petra. *Zlodějka mého táty*. Praha: Torst, 2019

Elektronické zdroje

- BÍLEK Petr A. Vyšla druhá povedená kniha Petry Hůlové. In: *Respekt.cz* [online]. 23. 3. 2014. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2014/13/anatomie-upenliveho-zvastu>
- FELTLOVÁ Marina. Hororová atmosféra a erotické dusno: Betonová zahrada Iana McEwana podle Petry Hůlové. In: *Vltava.Rozhlas.cz* [online]. 28. 1. 2016. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/hororova-atmosfera-a-eroticke-dusno-betonova-zahrada-iana-mcewana-podle-petry-5105244>
- KOPÁČ Radim. Jáchym Topol přichází s novelou Chladnou zemí. In: *Novinky.cz* [online]. 5. 5. 2009. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/clanek/jachym-topol-prichazi-s-novelou-chladnou-zemi-27801>
- KOTRLA Pavel. Z deníčku prostitutky. In: *Recenze. Kotrla* [online], pro týdeník *Rozhlas*. 2006. Dostupné z: <http://recenze.kotrla.com/r153.php>
- LJUBKOVÁ Marta. Moc matný sklo. In: *iLiteratura.cz* [online]. 19. 10. 2004. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/16377/hulova-petra-pres-matny-sklo>

MARTINOVÁ Marta. Klesá hodnota ženy s věkem?. In: *Advojka.cz* [online]. 10/2018. Dostupné z: <https://www.advojka.cz/archiv/2018/10/klesa-hodnota-zeny-s-vekem>

ŠPIČÁKOVÁ Kateřina. O politice nemám iluze, říká spisovatelka Hůlová. Ve volbách kandiduje za zelené. In: *Hospodářské noviny.cz* [online]. 9. 9. 2013. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-60644490-petra-hulova-predcasne-volby-poslanecka-snemovna-strana-zelenych-nemam-iluze-o-politice>

WEISS Tomáš. Zlodějka mého táty – nový román Petry Hůlové. In: *Kosmas.cz* [online]. 7. 5. 2019. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/oko/ukazky/379048/zlodějka-myho-taty-novy-roman-petry-hulove/>

ŽÁČKOVÁ Tereza. Cirkus Les Mémoires. In: *iLiteratura.cz* [online]. 23. 11. 2005. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/18247/hulova-petra-cirkus-les-memoires>

Seznam příloh

Příloha 1 – Vnímání nespisovných jevů žáky 9. tříd

Příloha 2 – Nespisovné prvky v románu *Macocho* Petry Hůlové

Vnímání nespisovných jevů žáky 9. tříd

Trvalo to hrozně dlouho, než nám to přinesli, a tak jsme se pod stolem kopali a Franta s Vojtou šermovali vidličkami jako v tý reklamě na špagety a táta řekl, že už nás do žádný restaurace nikdy nevezme. Objednal nám všem stejný hamburgry, abychom se nehádali, jenže když Vojta ten svůj otevřel a viděl, že je bez sejra, tak chtěl, aby ho táta vrátil, a Tonda řekl, že Vojta si plete hamburger s čísburem, protože máma Vojtovi vždycky kupuje čísburem, i když tomu říká hamburger, protože máma ví, že Vojta hamburgerem myslí číze. „Těšil jsem se na plátkáč,“ řekl Vojta a rozbrečel se a Tonda řekl: „Tak to máš smůlu, vole,“ a táta poslal Tonda pro další ubrousky, protože Marta vylila půl kečupu na stůl a všechny ubrousky už byly nasáknuté kečupem, a tak nebylo čím utřít limonádu, kterou Franta zvrhnul, když mu macecha řekla, aby jí podal tatarku. Píp píp chtěla dát Vojtovi sejra od sebe, protože si s tátou objednali velký hamburgry se vším, ale Vojta řekl, že její plátkáč je rozblemcanej, a proč mu táta neobjednal stejnej hamburger, jako má sám, a táta řekl, že je to proto, že je s česnekovou omáčkou a s papričkama, který nemáme rádi, a já řekl, že by nám je určitě udělali i bez papriček, to stačí jenom říct, a macecha odšoupla židli a šla na záchod a Marta letěla za ní. Vojta složil příbor na stranu, jako že dojed, a vytáh z kapsy telefon. (ukázka převzata z internetového portálu Kosmas.cz)

Tento úryvek pochází z nejnovější knihy Petry Hůlové *Zlodějka mého táty*. Ukázku jsem vybrala záměrně, vzhledem k tomu, že vypravěčem a zároveň hlavní postavou knihy je malý kluk Miky, budou k němu žáci základní školy mít jako k postavě blíže, než k dospělé osobě. Jeho jazyk se tak bude i více shodovat s jejich běžnou řečí. Žáci v úryvku měli zvýraznit slova, která jim připadala nespisovná. S úryvkem pracovalo 15 žáků 9. třídy. Výsledek svého šetření přináším v tabulce s přehledem slov a počtem žáků.

sejra	14
plátkáč	14
rozblemcanej	12
vidličkama	11
tý	10

čísburgr	10
číze	10
vole	9
nasáknutý	9
stejnež	9
dojed	9
vytáh	9
žádný	8
stejný	8
papričkama	7
macecha	7
zvrhnul	5
hamburgry	5
který	5
hrozně	4
velký	4
odšoupla	3
tatarku	3
píp píp	3
půl	1
záchod	1
rozbrečel	1
letěla	1

Z tabulky vyplývá, že si žáci nejvíce všimli nespisovné přípony *-ej* v kořeni slov. Pro mě osobně bylo velmi zajímavé, že většina žáků označila jako nespisovný prostředek i nespisovné zakončení substantiv v instrumentálu *-ma*. Překvapivým zjištěním pro mě bylo, že vulgarismus *vole* vnímá jako nespisovný pouze 9 žáků. Na základě tohoto menšího šetření se domnívám, že i nadále zůstává hlavním jazykem literatury spisovná čeština, a že běžný i mladistvý čtenář vnímá nespisovné prostředky jako něco rušivého a patřícího jen k přímé řeči postav.

Nespisovné prvky v románu *Macocha* Petry Hůlové

V románu Petry Hůlové *Macocha* se téměř nevyskytují hláskoslovné a morfologické nespisovné prostředky typické pro mluvenost. Nejvyšší podíl na doutvářenosti mluvenosti a nespisovnosti má v tomto díle jednoznačně lexikální rovina. V knize proti sobě kontrastně stojí vulgarismy (*grázl, seru, kráva, volové*), slova expresivní s negativní konotací (*čurbes, barák, flaška, fízl, srágora, vajgl*), slova hovorová (*úča, čudlik, fetky, dvacka*) a na druhé straně stojí intelektuální výrazivo v podobě různých odborných termínů (*asambláž, eliminovat, pedestal, abonmá*). Autorka v knize četně používá přirovnání, velmi často cituje různá lidová přísloví – ať už ve své základní podobě nebo s trochou autorské kreativity. Při slovtvorbě velmi často využívá nespisovné prostředky univerbizace (*obýván, sociálka, peršan, kulturák*), dalším typickým prostředkem, který Hůlová užívá, je skládání slov (*mikrosilnice, mikrodomky, mikrolidi, eurodotace, vilkoměsto, vlasoprach*). Velmi výrazně jsou v textu zastoupena deiktická zájmena (*to, tento, těmi, tihle, ta*). V neposlední řadě autorka při volbě slov čerpá z jiných jazyků, zde nejvýrazněji z angličtiny (*šajněno, finiš, stand by, know-how, groupies, extra large, garden párty, s bekhendem, sorry, šou, u helperů*) a některá slova z němčiny (*šlus, nach*). V knize autorka používá i některé neologismy, které jsou její vlastní tvorbou (*mluvililo, kloutna, hlupajdák, přesnohled, uspíchadlo, broučnici, runtovku*).

Mimo těchto již zmíněných jevů v románu můžeme také najít slangová slova, řečnické otázky či hovorové užití vztažného zájmena *co*, a to na místě, kde by se mělo nacházet relativum *který*.

Četnost jevů v knize přináším v tabulce:

deiktická zájmena	1432
přirovnání	236
hovorová slova	182
deminutiva	144
odborné termíny	134
relativum <i>co</i>	112

univerbizace	79
vulgarismy	73
expresivně negativní slova	67
anglicismy	65
skládání	63
řečnická otázka	43
přísloví	41
značky	30
slang	20
zkratky	12
neologismy	8
germanismy	8
redukce <i>-e</i> v koncovkách slov	5
změna <i>y-é</i> v kořeni slova	3
nedokončená výpověď	2
vynechání souhláskových skupin	2
nepisovné koncovky u sloves	2
krácení, dloužení vokálů	1
změna <i>y – ej</i> v kořeni slov	1